

ת פ א ר ת ר א ד ז י ן

יוצא לאור על ידי מרכז מוסדות חסידי ראדזין
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ב"ה גיליון פרשת האזינו תשפ"ב

(כולל פניני הליכות קודש של כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל -

לימי ערב חג הסוכות - עמ' 5)

האזינו השמים ואדברה, ותשמע הארץ אמרי פי

למה נקט ב"שמים" לשון "ואדברה", ואלו ב"ארץ" נקט לשון "אמרי"?

מסביר מרן בעל "מי השלוח":

ההבדל בין בחינת "שמים" לבחינת "ארץ" הינו, כי "שמים" זהו בחינת מוח וחכמה שבאדם, המשיג מושגים שמימיים גבוהים; ואלו "ארץ" זוהי בחינת לב שבאדם, דוגמת "ארץ" זו הקולטת ומרגשת את הדברים.

זהו גם החילוק באופן קבלת דברי תורה מצד האדם:

מוח שבאדם, הינו מסמל ומגלם את כוח השגת השכל שבאדם המשול ל"שמים", שמסוגל לקבל ולספוג לקרבו אף דברים קשים בבחינת "ואדברה" שהם דברים קשים כגידים, זאת בשל היותו מהווה המרכז לכוחות הגדולים המצויים באדם. אי לכך, הפנייה אל השכל שבמוח נעשית בנוסח "האזינו השמים - ואדברה".

ואלו "לב" אדם הינו משול ל"ארץ", הפְּמָה תדיר לישועה ולדברים הנמסרים בסגנון נוח ומתקבל, הנקלטים בליבו של אדם. לפיכך אל 'הלב' פונה התורה בסגנון 'אמירה' שהינה לשון רכה, כנאמר "ותשמע הארץ אמרי פי".

כל סגנון אמירה מותאם אפוא מראש באופי הדברים, לפי כוח 'המקבל'.

(מי השלוח)

עוד מנהיר רבנו "מי השלוח":

"שמים" ו"אריץ" – הינם שני מיני כוחות, שאדם נמשך אחריהם.

"שמים" – הינו בחינת 'גאות' שבאדם, היינו שבגובה ליבו אדם מדמה עצמו לבחינת 'שמים'. ואלו "אריץ" הינה בחינת אדם הנעצב אל ליבו ונמשך בזאת אחר יסוד ה"עפר" וארציות שבו, המושכת אדם לכיוון מידות העצלות והעצבות, שמושבות את כוח החיים שבאדם. משני מידות הללו יש לאדם ובפרט 'תלמיד חכם' להיזהר בהם, וכנגדן יש צורך בצורות פנייה שונות.

כשפונים לייסר אדם המצוי בבחינת "שמים", שראשו בשמים וכולו גבהות, יש להשתמש בלשון "ואדברה" שהם 'דברים הקשים כגידים', המבטלים את הגאווה היתירה שבליבו. זהו "האזינו 'השמים' – 'ואדברה'".

ואלו כאשר פונים אל המצוי בבחינת "אריץ", שהינו נמשך אחר מידת נמיכות ושפלות ושקוע בעצבות – לאדם במצב זה מן הצורך להשתמש בלשון "אמירה" דווקא שהינה 'לשון רכה', בדברים נוחים המושכים נפשו של אדם ומתיישבים היטב על ליבו. וזהו "ותשמע 'האריץ' אמרי פי".

(מי השלוח)

*

יערוף כמטר לקחי, תיזל כטל אמרתי... [לב, ב]

מה הן שתי הבחינות הללו שבכתוב, המכונות בלשונות "יערוף כמטר" ו"תיזל כטל"?

מנהיר רבנו הקדוש בעל "תפארת יוסף":

באדם קיימות שתי בחינות הללו, שהאחת היא בבחינת "הסתר" והשנייה שהיא בבחינת "גילוי". ולכל בחינה וביניה שבה מצוי האדם, מופיעה כנגדה צורה מיוחדת בהשפעת דברי תורה על האדם – המתאימה למצבו.

כאשר אדם מצוי במצב של "הסתר" שאז דברי תורה אינם מאירים אצלו בבחירות – אזי יופיעו דברי תורה בנפשו בבחינת "יערוף כמטר". "יערוף" היינו מלשון 'עורף', שדברי תורה כמו אוהזים בעורפו של אדם ואינם מניחים לו לעזוב את רצונו יתברך, והם מחזיקים בו היטב.

ואילו בעת שאדם בוקע הסתר זה והינו נעמד בבהירות מול רצונו יתברך – דברי תורה מושפעים עליו בבחינת "תזל כטל אמרתי", כטל זה המטיף בנפשו טללים של תחייה.

(תפארת יוסף)

*

הלה' תגמלו זאת, עם נבל ולא חכם (לב, ו)

מהו הכינוי 'נבל' שהינו כנגד הכינוי 'חכם'?

אומר על כך מרן בעל "אורחות חיים", בשם אביו הקדוש מרן "בית יעקב":

"נבל" בהקשר של הפסוק מתפרש מלשון "נובלת מתאנה" (ישעיה ד) שהיא תאנה שנבלה בטרם זמנה, שהינה בלתי גמורה ואינה בשילה בכדי לאוכלה. בלשון הגמרא נקראת תאנה זו "פגה", מלשון "התאנה הנטתה פגיה" [שה"ש]

ואכן בגמרא (מסכת סנהדרין קז.) מבואר, שבת שבע אשת אוריה החיתי הייתה ראויה לדוד המלך, אלא שאכלה 'פגה', היינו שלקחה בטרם זנה, שאלמלי המתין היה אוריה נופל בקרב ואז הייתה ראויה לדוד מלכתחילה. כן בחטא אדם הראשון מבואר בספרים, שאלמלי היה אדם ממתין יותר הייתה מותרת לו אכילת 'עץ הדעת' וכך היה נעשה באכילה זו רוחני יותר ומזוכך יותר, אבל המהירות של אדם עמדה בעוכריו, שנתפתה לאוכלה באיסור בטרם הגיע הזמן לאכילה זו. הרי לנו, שדברים שבעצם מיועדים לאדם, אבל אם חוטפם לפני הזמן זאת עצמו נחשב לו לחטא.

וכן הדבר בכל מי שגנב מחברו, שאף כי הצליח במעשיו, אין זאת אלא שהדבר היה מיועד אליו בסופו של דבר, אבל האדם כסיל הוא ונכנסת בו רוח שטות ומהירות לחטא, אי לכך הינו אמנם זוכה בדבר אבל מחמת המהירות והפזיזות שנהג בה נכרך הדבר במעשה חטא וסופו לכאב לב.

תחת מדרגה כזו עמדו גם רוב חטאי ישראל בדור המדבר, כגון חטא העגל כאשר רצו לפי המבואר בספרים לחטוף השפעות גדולות שלא הורשו בהן, וכן חטא המעפילים וכיוצא בהם.

וזהו שאמר הכתוב "עם נבל ולא חכם", היינו שלא חכמו במהירותם זו בבחינת "פחו כמים", שרוב דברי חטא אלו היו מקבלים ומושפעים בהם

בהיתר וברשות, והחטא בהם היה נמנע מהם, אלמלי התאזרו בסבלנות ליטול כל דבר רק לפי חפצו ורצונו יתברך, ואילו עתה שנחפזו וביקשו הדבר תיכף בעת שהתאוו לו, הרי זה בבחינת "עם נבל ולא חכם".

[סוד ישרים" תנינא]

*

בהנחל עליון גוים, בהפרידו בני אדם, יצב גבולות עמים, למספר בני ישראל. כי חלק ה' עמו, יעקב חבל נחלתו [לב, ה-ט]

את קישור ותוכן הפסוקים, מבאר מרן בעל "תפארת יוסף" זי"ע – בדרך זו:

אומות העולם – מבאר רבנו – מחזיקות אמנם, בד בבד עם רעתם ומשובות ליבם, במידות יקרות ובכוחות גדולים היכולים לשמש לצד הקדושה ולקיום רצון השם. שכן אפילו בבעלי חיים למדונו חז"ל כי "מִלְפָּנֵינוּ מִבְּהֵמַת אָרֶץ, וּמֵעוֹף הַשָּׁמַיִם יִחַפְּיֵנוּ" [איוב לה, יא] – "אלמלא ניתנה תורה, היינו לומדים צניעות מחתול, גזל מנמלה, עריות מיונה, דרך ארץ מתרנגול" [עירובין ק:]. הרי לנו, שבכל נברא ונברא אף בקרב בעלי כוחות נטולי משטר ורסן, מצויות בהן מעלות ומידות מסוימות, שניתן ללמוד מהם.

אלא שהבדל יסודי ותהומי קיים בין מהות אומות העולם, לבין מהותם הקדושה של ישראל להבדיל, שאצל אומות העולם, פועלים כוחות הללו בסגנון של פירוד מוחלט ובתלישות ממקור הקדושה. הללו שקועים הם במידותיהן כליל מבלי תכלית של 'עבודה', הלכך נשארים המה על מידותיהם ומעשיהם פרודים ומפורדים מן הקדושה. מה שאינו כן אצל ישראל קדושים – שכל מהותם דבוקה ומחוברת למקורם העליון, הלכך שוקלים המה כל צעד לפי תכליתו, ועל ידי כך הופכות מידותיהם להיות בבחינת 'חלק אלו-ה ממעל'.

וזוהו שאומר הכתוב:

"בהנחל עליון גוים" – השם יתברך העניק והנחיל אף לאומות העולם כוחות שונים, אולם עם זאת "בהפרידו בני אדם" – כוחות הללו שהאומות פועלות בהם, תלושים אצלם מן הקדושה, ושקועות בהם אומות העולם במידות אלו מבלי מידה של 'דעת', הלכך אינן הן מתקיימות על פי רצונו יתברך.

ואלו אצל ישראל קדושים לא כן הדבר אלא "כי חלק ה' עמו, יעקב הבל נחלתו" – שישראל משתמשים בכל כוחותיהם למען תכלית הקדושה ולצורך עבודה לפי תכלית כל עניין, ובכך מחוברים ישראל להשם יתברך ונחשבים בבחינת "חלק ה' עמו".

(תפארת יוסף, האזינו)

*

צור ילדך תשי, ותשכח א-ל מחוללך (לב, יח)

מבאר רבנו הקדוש "מי השלוח":

מידת "השכחה" הפועלת באדם, הינה כידוע 'בריאה בפני עצמה' שברא השם יתברך בעולם.

יפה כוחה של מידת השכחה – לכמה עניינים המועילים לאדם:

ראשית דבר, לצורך עניין לימוד תורה שעליו קיים ומושתת העולם. שכן לפי דברי המדרש [קהלת א] אלמלא הייתה שכחה בעולם, אזי היה אדם לומד ואינו שוכח דבר, ומתוך כך נמצא למד כל דבר פעם אחת ושוב אינו חוזר על תלמודו, עד שלבסוף יודע את התורה ושוב הוא זונח את תלמודו חלילה. לפיכך ברא הקב"ה מידת "שכחה" בעולם, כדי שיהא אדם לומד ושוכח ממשנתו, ומתוך כך הוא טרוד תדיר לחזור על תלמודו כדי שיתקיים בידו.

כמו כן מצינו בדברי חז"ל "גזרה על המת שישתכח מן הלב" [פסחים נד:], שכן אלמלא שהיה המת משתכח מלב החיים, לא היה העולם יכול להמשיך להתקיים, לפי שהבריות לא היו מפיגים צערם לעולם, ונמצא היישוב עומד ובטל, והרי "לא לתוהו בראה לשבת יצרה"!

כמו כן, יפה תועלת מידת 'השכחה' להשכחת כל מיני הרפתקאות שחולפות על ראשו של אדם בעולם הזה – ולעוד עניינים רבים כהנה.

אולם לצד זה, בעת שאדם "מנצל" כוח 'שכחה' זו שטבע הבורא באדם לטובתו, והינו שוכח מן הבורא יתברך בעצמו – בזאת הרי עושה אדם שימוש בלתי הגון בדבר והיפוכו: שכן הבורא יתברך הוא טבע את כוח השכחה באדם לטובתו ולתועלתו, והנה הולך האדם ועושה בכוח זה שימוש כנגד רצון הבורא לדאבון לב! וכן לא ייעשה.

זהו שמייסר כאן הכתוב את ישראל:

"צור ילדך תְּשִׂי", וכי מי הוא שנטע בך את יכולת השכחה, העומדת לך במשך כל מהלך חיידך?? אין זה אלא הקדוש ברוך הוא בעצמו. ואם כן, הכיצד רשאי אתה להשכיח עם זה הכוח בעצמו את שורש בריאתך אשר הימנו נבראת "וַתִּשְׂכַח אֵל מְחוּלָלָךְ" – בתמיהה!:

ייקח אדם 'מוסר השכל' כנגד כוח "שכחה" זה גופו, ויזכיר לעצמו שאינו אלא יציר-אנוש, ויִדַע לזכור תמיד את הבורא יתברך בכל אורחותיו!

(מי השלוח)

^^^^^^^^^^^^^^^^^^^^

פניני מנהג

אוצר הליכות קודש בהכנות לקראת ימי "חג הסוכות"

כפי שנהג בהן כ"ק אדמו"ר מוהרא"י זצוק"ל

הקמת הסוכה:

א. כ"ק מרן זצ"ל היה נוהג במוצאי יום הקדוש, לתור ולבדוק בסוכתו מה צריכה היא הסוכה, וכיצד יש לבנותה, והיו מורידים הגג במקום הסוכה. (השווה: שולחן ערוך אורח חיים, סימן תרכ"ד סעיף ד, רמ"א).

ב. בניית הסוכה בכללותה ובפרט הנחת "הסכך" – הייתה אצל כ"ק מרן זצ"ל בגדר "מלאכת קודש" שנעשתה על ידו במלוא ההתלהבות הדקדוק והשמחה.

ג. בשנות מגורי אדמו"ר בחוצה לארץ, בעוד כוחו במותניו – היה כ"ק מרן זצ"ל בונה סוכתו מהחל ועד כלה כמעט במו ידיו, מבלי לחוס על כבודו, עמלו וטרחתו, בעת שהיה מדובר במצווה יקרה זו – מצוות סוכה.

ד. חביבותה של מצווה קדושה זו, הייתה עצורה כאש בעצמותיו של כ"ק מרן זצ"ל, עוד מימי קדם. ומפורסם כי בימי עברה וזעם של שנות המלחמה, בעת הסתרתו של מרן זצוק"ל במעבה היערות לשם נמלט על נפשו מחמת המשחית, יחד עם רעו וחסידו הרה"ח הבלתי נשכח רבי מוטל

(מרדכי) רייכמן ז"ל מוולודאבה-חיפה-בני ברק (אשר כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל כל ימיו החזיק לו טובה עצומה על כך, כמי שסייע בהצלת נפשו בימי עברה וזעם כמה וכמה פעמים) - בעת שנרדפו על צוואר מאימת השונאים הרשעים ואף מאימת הלשנות הגויים הפולנים שריחפה עליהם בכל צעד ושעל, עד שהיו נאלצים בכל עת לשנות מקום מחבואם לבל יתגלו חלילה. הייתה אפוא שעת סכנה גלויה בהקמת 'סוכה'. עמדו הם וחפרו "בור ודות" בעומק עשרה טפחים, וכיסוהו בענפי אילן ועשבים, באופן מוסווה ככל האפשר. כך קיימו הם במסירות-נפש של ממש "מצוות סוכה" בתחתיות ארץ "בעומק בור ודות". וכשסיפר זאת מרן זצוק"ל ברבות הימים, היה מדגיש בלשונו הזהב: "סוכה זו, הייתה "צלתה מרובה מחמתה"...

ה. כאמור, בשנות מגוריו הראשונות של מרן זצ"ל בחו"ל, היה בונה מרן את הסוכה במו ידיו. וכמו כן היה טורח בהנחת הסכך (כשהשתמש בשעתו בענפי "עץ אקליפטוס" ריחניים שגדל בסביבת מגוריו) את הסכך היה מרן זצ"ל קוצץ בעצמו במסור יד, תוך טרחות עצומות וטיפול חוזר ונשנה על הסולם, והיה ממאן להיעזר באי מי לצורך כך (ופעם אף קרה שמעד ונפל מן הסולם בעת קציצת הסכך ונחבל, ובנס לא הייתה החבלה רצינית).

ו. אפילו בשנות מגוריו האחרונות בארץ ישראל, כאשר כבר לא עמד לו כוחו לטפס על סולם ולהניח בעצמו הסכך - מכל מקום לא וויתר מרן זצ"ל, והיה עומד בעת הנחת הסכך ומפקח בעצמו על עבודת הקודש, תוך מתן הוראות שונות, כאשר מידי פעם אף היה מצביע כלפי מעלה לכיוון חלל כלשהו שנשאר בפניה פלונית או באמצע, ששם יש צורך לעבות ולהוסיף "חתיכות" של סכך.

(=בכלל, נראה שבפולין בימי קדם, ובפרט בחוג חסידים ואנשי מעשה, המנהג היה להקפיד שיהיו כל הפינות שבסוכה מסוככות היטב היטב, ולא הסתפקו שתהיה "צלתה מרובה מחמתה", רק דאגו שלא יישארו "חללים" כלשהם בסכך, ושכבת ה'סכך' תהיה עבה ואחידה כמה שאפשר. ושמה משום הידור מצווה ונוי הסיכוך נהגו כן).

לאחר טרחה מושקעת מצד בוני הסוכה, כאשר הכול נבדק ונמצא כראוי, עלתה ארשת של שביעות רצון על קלסתר פניו הטהורות של מרן זצ"ל עם סיום העבודה, והיה מרן מתבונן בסוכה מכל צדדיה כשנהרת שמחה שפוכה על פניו, והיה מפטיר בלשון קדשו: "א שיינע סוכה, א הערליכע סוכה!" (סוכה נאה והדורה)

ז. אף בניית סוכת "בית המדרש" (בארץ ישראל), מלווה הייתה בפיקוחו הפעיל של כ"ק מרן אדמו"ר זצ"ל. היו אלה שנים שבהם טרם ידעו מן הסוכות "מוכנות" כבימינו אנו – כשהסוכות מתוכננות ומוקמות בידי נגרים בעלי מלאכה המומחים בדבר.

באותם השנים, היה מרן זצ"ל עומד בעצמו בחצר בית המדרש, בטבורו של רחוב הגובל עם בית המדרש. והיה מחוזה מיוחד לראות כיצד "בעל המלאכה" (=יזכר לטוב היקר מר אנשל לנדא ע"ה, יהודי מסור ונאמן לאדמו"ר ממתפללי בית המדרש – שעזר וסייע בידי מרן זצ"ל במשך כמה וכמה שנים בהקמת הסוכה, כמו בעבודות שונות בבית מרן, מבלי תמורה) עומד על סולמו ועובר מפינה לפינה לצורך מלאכתו, ואלו מרן זצ"ל עומד למרגלות הסולם לבוש ב"קפטן" ימות החול שלו, ומורה לאיש באצבע, כיצד יעשה כאן ואיך יניח שם, כשמידי פעם אף מושיט מרן זצ"ל במו ידיו קרש ["לייסט"] לידי הניצב ועומד על הסולם, או אף נוטל בעצמו הפטיש ו'דופק' מסמר בסוכה, על מנת לסייע במלאכתו בפועל כפיו ממש. ניכר היה על מרן זצ"ל רצונו העז להשתתף במו ידיו בפעולה כלשהי הקשורה לסוכה, מלבד עצם הגשת הסיוע לזולת.

כל זה נעשה לעיני עוברים ושבים, מבלי שמרן זצ"ל יחוס כלל על כבודו או על מעמדו אלא אדרבה, הכול נעשה עם כל ה"ברען" וההתלהבות האופיינית למרן זצ"ל, תוך השגחה כאמור על כל פרט. (=השווה 'שערי תשובה' בראש סימן תרכ"ו, מה שהביא בזה)

בחירת וקניית "ארבעת המינים":

א. מרן זצ"ל היה מדקדק עד מאד בקניית אתרוג מהודר למצווה, והיה משלם ביד רחבה עבור אתרוג מהודר. 'לכסף' לא הייתה משמעות יתירה אצלו בעת שהיה מדובר בהשגת אתרוג מהודר למצווה, ומעולם לא היה תופס כשיקול בעניין.

ב. רבנו זצ"ל היה מדקדק, מלבד על האתרוג שיהיה נקי, על כך שיהיה האתרוג בעל 'גידול' נאה וישר העשוי כמגדל (וכלשון קדשו: "א שיינעם גידול"), וכן שיהיה עשוי ערוגות עם 'שקיעות ובלטות'. כמו כן הידר ליטול אתרוג עם 'פיטם' (באותה תקופה מצויים היו כידוע בשוק המוני אתרוגים מבלי פיטם, אולי אפילו יותר מאשר עם פיטם, ובפרט בין אלה שנמכרו בחזקת 'בלתי מורכב' ולא בחזקת 'סתם') וכן, שיהיה גוון של האתרוג זהוב-חי (=לעבהאפט געהל), לא צהוב מדי, וכן לא ירקרק.

בעניינים אלה היו למרן זצ"ל דרישות בלתי מתפשרות, אף כאשר האתרוג היה נקי מכתמים. זאת כבר ידעו כל אלה שהכניסו לפניו אתרוג לבחירה. שאתרוג יהיה נחשב עבורו "אתרוג" הראוי להתבוננות רק לאחר שנתמלאו בו תנאים אלו לפי מדרגותיהם. כמו כן חשוב היה אצל אדמו"ר, שיהיה האתרוג גדול בשופי ובעל מראה חשוב.

לפני מרן זצ"ל הביאו כמה אתרוגים בזה אחר זה, למען יתבונן בהם. ואף כאשר ראה עצמו מאולץ "להחזיק" אתרוג מסוים, מחמת מי שהביאו לפניו ושילם עליו ממיטב כספו – לא נתקררה דעתו של מרן זצ"ל עד שהביאו לפניו אתרוג כחפץ לבו, ואז הסכים לברך עליו.

ג. מרן זצ"ל הסכים להסתכל על אתרוג (=באקוקען א אתרוג) רק לאור היום. היה רגיל לומר, כי 'אתרוג' קשה מאד לבדוק בשעות הלילה לעין החשמל, אלא לאורו של יום דווקא. וכאשר נטל בידו אתרוג שהיה נראה בעיניו, היה לוקחו בסמוך לחלון פתוח שם חדרו קרני שמש, ושם לאור היום היה מתבונן במתינות באתרוג.

ד. בשנים הראשונות למגורי מרן בארה"ק, עדיין לא מצויים היו אתרוגים נאים בעלי גידול ופיטם, שיהיו גם בחזקת "בלתי מורכבים" ובעלי חותמת 'הכשר' כפי שמצוי היום, ועל כל פנים לא היו נאים כמו האחרים, ואז בדרך כלל היו מביאים לפני מרן שני סוגי אתרוגים, א' – בלתי מורכב, והשני אתרוג "סתם" מפרדסים רגילים דאז, היינו שהיו רק 'בחזקת' על פי רוב וכדומה. כמדומה שלפעמים ברך על זה ולפעמים על זה, או על שניהם ביחד בזה אחר זה. ועל כל פנים, להלל ולנענועים בדרך כלל לקח האתרוג המהודר יותר.

ה. "לולב" – מרן זצ"ל היה מבקש לולב גבוה בעל עובי הרוחב בשופי, ובעל גוון ירקרק חי וטרי. כמו כן היה חשוב בעיני מרן זצ"ל מידת אורך הלולב, שיהיה ארוך בשופי ולא דווקא מצד שיעורו, רק אחז שיש בזה הידור מצוה, ויהיה הלולב מיתמר ועולה ישר כמקל.

ו. לא היה נחא לפניו לולב פתוח שעליו פרודים הם זה מזה במקצת, אף אם הייתה התיומת סגורה, אלא היה מהדר טפי על לולב סגור שעליו דבוקים זה לזה, ולא היה אכפת בעיניו כלל שיהיה סגור על ידי אדום המכונה "קאר"א". היו שנים שבהן לקח לולב "קנעפל" ('כפתור') שהעלים העליונות שלו כפופות בראשן כלפי מטה, וראה בהם הידור ללולב (=כידוע שרבנו הרא"ש כתב "אוהב אני לצאת בו").

בשנים הראשונות של מרן בארץ ישראל, לקח מרן זצ"ל לולב ארוך באופן מיוחד משכמו ומעלה, עד שהיה בולט וניכר לעין מרחוק מבין שאר כל הלולבים. אך לאחר שאירע פעם שהלולב נפסל בשל גובהו הרב, כאשר נתקל במאוורר של תקרת בית המדרש בעת ההקפות של "ההושענות", פסק מאז מלקחת לולבים גבוהים כאלה, בשל חשש לפיסול הלולב.

איגוד הלולב:

בעבודת הקודש של "איגוד הלולב" היה מרן זצ"ל עוסק בערב יום טוב "בדחילו ורחימו" ובהתרגשות נפש מרובה, כאשר כל פרט ופרט נעשה מתוך כובד ראש ובמתינות ושימת לב מיוחדת, בדרך כלל היה עוסק בכך כאשר סידור "דרך החיים" של הגאון מליסא זצ"ל פתוח לפניו, והיה מביט בהלכות שהכול ייעשה כראוי.

בבית מדרשו של מרן זצ"ל התפלל בזמנו יהודי זקן ונכבד בר אוריין מחסידי ראדומסק [הרה"ח אלי' דוד היינריך ז"ל], ובידו הייתה "חזקה" להכין עבור לולבו של מרן את ה"קאשיקל" (=כן נקרא בפי רבנו, ולא כפי שרגילים לקרוא לו כיום), הנ"ל היה בעל "ידי זהב" ועשה זאת מכל הלב. ה"קאשיקל" היה מחולק לפי מנהג האריז"ל לשלוש כיסים, מצד ימין הדס וערבה, מצד שמאל גם כן, ואלו בכיס האמצעי ערבה אחת בלבד.

באופן כללי ניתן לומר, כי בכל עיסוקו של מרן זצ"ל בנושא מצוות ארבעת המינים, נעשה כל דבר תחת ידו במתינות נפלאה וברגשי קודש, כל דבר נעשה עם כל ה"חיות". אשרי עין ראתה זאת!

ברכת

גמר טוב – פתקה טבא

שבת שלום ומבורך!

כל הזכויות שמורות

להוצאת "תפארת ראדזין"